

DEPT LEGAL INDUCHINE N° 7634

TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple Hào-Quán 107, đường Ông-Da, Hà-Giây-thập số 1 số 63 Ngày in: VIETNAM SUK

Trời không sanh ra ai saog, ai hèn; trời sanh ra rất những người bình đẳng. (Lamennais)

GIÁ BÁN	
ĐƠN-THÁNG	ĐOÀN-QUỐC
Quý năm 1980	Quý
Đã tháng 1.50	1.50
Đã tháng 1.50	1.50

Hôm nay phải trở đầu trước.
Theo và minh chứng: gửi cho M. TRAN-DINH-RIEN. - Ai đang quảng cáo, việc công, xin thường lượng trước.

MỘT CHỮ CÔNG CÓ QUAN HỆ

Dân - quyền nhân-quyền

Cái danh-từ «dân-quyền» và «nhân-quyền» lâu nay nghe đã quen tai lắm rồi. Vì nghe quen mà ít ai để ý chỗ chữ «dân» ở với chữ «nhân», ý nghĩa và ảnh hưởng có khác nhau thế nào.

Nguyên chữ Pháp «droits de l'homme», tức là nhân-quyền, người Nhật dịch là «thiên-phủ nhân-quyền» 天賦人權, người Tàu dịch là «dân-quyền» 民權, đem 2 chữ mà so sánh thì chữ «nhân» đúng nghĩa và bao quát được rộng, chữ «dân» có hơi hẹp hơn chữ «nhân».

Chữ «dân» với chữ «nhân», theo văn tự Tàu về đời Chu, trước nhà Tần thì dân tức là người. Chữ Kinh-thơ nói «trời đáng qui» 天不可階, và «trời sanh chúng dân, tức đều sanh dân» 天生民, 厥初生民. v. v., dân tức là người, không có ý nghĩa hèn hạ gì cả, như vậy nói dân-quyền tức là nhân-quyền, vẫn không sai nghĩa.

Song người đời sơ dĩ phân biệt chữ «dân» với chữ «nhân» xem chữ «dân» có ý hèn, mà sơ dĩ hèn là vì đối với vua, quan mà nói. Nghĩa là từ đời Tần về sau, đồng là người cả, đồng có quyền trời phú ấy, nhưng quân quyền càng tôn thì dân quyền càng thấp, cho đến ngày dân không còn có quyền gì nữa. Người Tàu dịch chữ «droits de l'homme» ra dân-quyền, tức là đứng về một trái với quân quyền. Vì cái cơ đó mà chữ «dân-quyền» mới làm đình trước mắt những nhà quyền quý, sanh ra lắm chuyện xung đột.

Vậy nói «nhân quyền», chữ «nhân» bao cả vua quan vào trong, mà nói «dân quyền» thì phải quyền qui kia tự tách riêng mình ra ngoài phạm vi chữ «dân». Ý nghĩa và ảnh hưởng 2 chữ ấy, nguyên đồng một gốc mà chi tiết sai khác nhau, khác nhau chỉ vì chế độ giai-cấp, chứ theo nghĩa «nhân loại bình-dẳng» hay là «mọi người đều bình đẳng trước pháp luật», thì dân và nhân chẳng khác gì cả.

Tuy vậy, thế giới chưa đến ngày đại-dồng, còn có giai cấp, muốn cho khoẻ mãi rành tai khỏi rắc rối về lối phân biệt trong danh từ xưng hô, tưởng nên nói «nhân-quyền» là bao quát hơn.

CHUYỆN BỜI

Ồi linh! Ồi là linh!

Trong quận INDOCHINE S. O. S. của bà Andree Violla, bà đã góp nhặt được nhiều tài liệu về các chủ linh là đương, làm cho chúng ta mỗi lần đọc, tình hình đã gần thật, mà chúng ta xem lại cũng phải rợn tóc gáy. Ở về các chuyện tâm học hàng đống, thì các chủ linh là đương như đã phá cái kỷ luật kỳ lạ như lần thêm kịch đã xảy ra ở Nghệ an...

Nhưng là chuyện đã qua, mà nhắc chỉ cái chuyện đã qua! Về cũng không hơi đến mà nhắc.

Bây giờ thời kỳ biến loạn đã qua, và không có linh là đương nữa, mà chúng ta cũng vẫn còn thấy cách giết người!

Thì số báo trước mới đăng chuyện lên cai Nguyễn Văn Phú và mấy tên lính lập nên «đội đặc biệt Kim đội» ở tỉnh Hải Dương, nó đang tay bắt người lương thiện, chỉ vì chúng ta phụng chưa được song trong tâm. Nay lại thấy báo Trang báo số vừa rồi đăng chuyện một tên cai có ý thả người dân chết.

Gần đây người cai có tên là Tru Mên ở huyện Chương Mỹ (Hà Đông), có bị mất trộm cái hộp gạo. Mến nghĩ cho vợ chồng ông thị Bé, Trịnh Tuấn Thuận, và em Thuận là Trịnh Thị Giũa là thê phạm, nên bắt về huyện giam tại nhà lao, lấy bản sáng động vào, và lấy bản định đánh tên nhằn nhằn trong hai ngày 30 tháng sáu và mùng một tháng bảy ta. Qua ngày thứ ba, cai Mên còn giao ba người kia cho trường tuần Nguyễn Văn Tăng để đem về điểm tra thêm. Có lúc chúng lấy giấy buộc vào...

Khi chúng đem 3 người kia vào quan huyện số tại, quan lấy cớ rớt iếm (tên cá) nhưng bện linh thì Bé rất nóng; nước vào miệng thì lại ra là máu, nên cách một ngày thì thị chết. Có quan Đốc ở Hà Đông về khám nghiệm, và cho chôn Cón lên Thuận và thị Giũa, bình linh cũng khá nặng, đã vào nhà thương điều trị.

Mấy tên cai và lính này, trong lúc bình thường mà coi mạng người như cỏ rác, chỉ vì một chuyện hèn hạ về tiền giết người không gớm tay, lấy chuyện đã chẳng rõ ràng trong lúc bình thường mà còn vậy, huống là nếu có sự biến động, thì dân lương thiện họ là có cách lên trời mới tránh khỏi các thủ đoạn dã man tàn nhẫn của chúng.

Nước ngoài không có linh, nhưng cái nguyên nhân bày ra bình linh là vì cái cơ sở: bình vục chủ quyền cho một nước. mà bọn linh kia, người phạm tội chính của chúng, có làm điều gì hại gì khác, vẫn là thời thường vô phạm vô học. Đến như linh ở ta, nhất là linh bản quốc, lập ra có phải là để chúng chửi lại ai đó, chẳng qua chỉ để sai khiến thôi, mà đã nói đến linh, thì bà con ở hương thôn phải khiếp vía vì Thành hoàng về mùa mà!

Tôi tưởng nước ta phải có một đạo bình bản quốc cho ra hình, có trách nhiệm giữ gìn biên thùy, cho thì nên giảm quách cái ngục linh đi, cũng như chúng ta đã thấy giảm cả bộ Binh để chúng làm tay chân lương thiện.

LamLây

ÔNG CLÉMENTI ĐEO ĐUÔI THEO HẦM VÀNG TƯỢNG TƯỢNG CHANG?

Các báo ngoài Bắc mới đây đều đăng tin M. Đoit Thiệp cùng mấy người khác trả xe phép vào 8 chum vàng ở thôn Ngọc xã, Huyện Mỹ Lộc, Nam Nam định (Bắc Kỳ), vì có lời đi chửi các ông B... Đao, ra tức đố đã cầm mà chẳng lấy vàng đem đi hết, chỉ có đất đen. Phần lớn, mấy người kỳ há.

VAN-VAN

Lực võ đờ

Nước lợi ở đâu về? Trần đồng lướt đũa ghê gớm ghê! Nơi này về đó! chỗ kia về đó! Trời với nước bao bọc cả từ bề! Hoa lợi, đồng điền, tài sản, sức vật, bị giòng nước cuốn làm mỗi cho cá kim và cá nghề! Cùng nhau van khóc rẫy, tề tề! Rò ràng cái họa trời đờ, Cơm không có ăn, ở không có chỗ, Kể sao cho xiết nỗi đau khổ! Kia đâu là chiếc thuyền tề đờ? Kia đây với chìm, Kể có lương tâm nở ngời ngời!

KY-NGU

Tin thêm về vụ kiện quan thương Tôn nhơn

HUE. - Vụ vụ kiện quan Thương tao Tôn nhơn Ung-Trinh, T. D. đã đăng số trước. Ngày 26 Aout này, Hoàng thượng ở Dalat về Huế, trong Hoàng phái có cử mấy ông đại biểu, vào châu thành an. Khi 11 giờ rưỡi trưa ngày 28 Aout, Hoàng thượng đã tiếp các đại biểu tại lầu Kiến trung; sau mấy lời xin chào thỉnh an, Hoàng thượng có lời cảm tạ, và ngài có sắc hỏi đến vụ kiện, các ông đại biểu đầu tiên đều chối. Hoàng thượng ban lời sắc: sẽ xét xử cho v. v. P. V.

Cuộc quyền giúp nạn dân ở Bắc-kỳ

Hội đồng Trung-ương Cứu-tê Trung-kỳ nghĩ sao? Ngày 1er Septembre, hội đồng Cứu tê ở Hanoi đã tổ chức cuộc tập quyền khắp xứ Bắc kỳ để kiểm tra tiền giúp dân miền bị vỡ đê. Số tiền người ta quyền giúp đã được bọn bẻ. Chính phủ cũng đã trích ở quỹ số 500.000 franc để giúp nạn dân. Số tiền ấy đã giao qua phủ Tổng sứ. Thường năm Trung kỳ có gặp thiên tai bão lụt, Bắc kỳ có gọi số tiền lớn vào cứu giúp nạn dân. Năm nay Bắc kỳ bị cái tai vỡ đê, đồng bào bị nạn đương mong miếng cơm ấm áo. Hội Cứu tê Trung ương Trung kỳ tưởng nên trích một số tiền gọi ra cứu giúp cách nào. Mọi đây nghe trong hội viện đã có thơ cho hội nói về việc ấy. Chua-cấp

Đức tăng hạn ở linh lên thêm hai năm

Berlin, 24-8 - Hôm nay các lãnh tụ đảng quốc-xã Đức đã quyết định tăng hạn ở linh lên thêm hai năm. Trước đây các báo cơ quan của đảng ấy tuyên truyền rằng điều quyết định này, cũng như tất cả những điều quyết định về quốc sự khác của chính phủ quốc xã, đều là vì thấy Nga sẽ viết tăng quốc. Trong tờ tuyên truyền của chính phủ quốc xã ngày 16 Mars 1939 nói trước cuộc sửa lại hạn «linh», nói Nga đã lập đạo quân hoạt động đến 600.000 người. Ngày 17 Mai 1938, chính phủ quốc xã nói rằng quân đội Nga là quân đội chính mạnh. Chính phủ Đức tăng quân cho ngang số quân của Nga. Berlin, 25-8 - Đức tăng hạn ở linh lên hai năm, tức là tăng hạn ở linh tương ứng hiện nay 600.000 người lên đến 1.000.000 người. Bây giờ trước Đức thành nước đồng minh hơn hết ở Âu châu.

Sự phản động ở Pháp...

Paris, 25-8 - Ông Fernand Laurent, Bộ nghị viện hạt Paris, hội viên hội đảng lập quốc, yêu cầu nhóm họp hội đồng ủy trị xét việc Đức tăng hạn ở linh. Ông Léon Archimbaud, hội viên hội đồng lập quốc, tuyên bố rằng Pháp, không có thể bắt buộc Đức mà tăng hạn ở linh, nhưng phải thân với Nga. Ông nói rằng: Nga đã giúp quân đội anh hùng ta mà ta lại bắt, là lỗi tại ta. Ông Archimbaud lại thêm: «Trước lần bình này, Pháp lại cần phải làm thân với USSR». Ông Maurice Thorez, bộ nghị viện và thư ký đảng cộng sản, tuyên bố rằng Đức tăng hạn ở linh tức là giúp các nước tăng quân, và cái nạn thế giới chiến tranh là Hitler.

Ba-lan

Varsovie, 25-8 - Báo «Goniec Warszawski» bình luận việc Đức tăng hạn ở linh mà nói là không chắc tại nạn nạn. Báo ấy viết: «Hàn hiết là tướng Hitler ký sắc lệnh ấy mấy ngày sau khi Đại tướng Gamelin từ giá Varsovie và mấy ngày trước khi Đại tướng Rydz Smigly đến thăm Paris, nghĩa là giữa khi tình hình quân sự Pháp đã có vẻ đổi khác. Sau khi Đức thì hành việc đưa quân xuống bắc thì các nước hàng thế Đức cũng là tăng quân. Đồng thời lại cũng ký hiệp ước với quân sự Pháp thân với Nga và Tchékoslova. Sự đó một giữa Pháp và Ba-lan cũng gặp lại một bên. Rồi ra Ba-lan và Tchékoslova sẽ thân thiện nhau. Ba-lan và Tchékoslova cũng bắt tay nhau.

thuận tiện, nên nhiều khi họ có tai, thì anh em cũng phải ăn cá tôm khô. Lần ăn xá mới rồi, tại Lao báo được tha 31 người; hiện còn 84 người. Mong chính phủ nên xét mà tha lần cho họ. P. V.

Vua DUY-TÂN năm 1986

Hiện nay ở tại Saint Denis đảo Réunion (biển Ấn-Độ) là thuộc địa Pháp bên Phi-châu. Gần đây có tin Ngài sẽ được Chánh phủ Hình-dân Pháp đem về Ba-lê (Paris).

THẾ GIỚI THỜI ĐAM

NHÀ TRÍ-THỨC TRUNG-HOA BỒI VỚI QUỐC NẠN

Theo tin trên các báo thì bên Âu châu cuộc biến loạn ở Tây ban nha khiến động cả toàn Âu, không khác gì chủ nghĩa Phát-xít và chủ nghĩa Cộng-sản cộng dồn nhau, cuộc rắc rối ấy chưa yên. Còn bên Á đông thì thời cuộc Trung-hoa cả trong và ngoài đương rối như tơ vò, tưởng như họ Tưởng là tay cứ trong quân phiệt, cầm cả binh quyền chầu quyền trong tay mà chưa có phương gì giải quyết. Đứng trước tình thế quốc nạn nguy ngập ấy, có phần trí thức như Chửn quân Nho, Trần thao Phấn, mấy người có bầy tỏ mấy điều kiện thiết thực như dưới:

- 1) Trung cáo với Tưởng-giới-Thạch. - a) Đình chỉ việc quân sự đối với Tây nam; b) Nghi hòa với phái hồng quân cộng đồng kháng Nhật; c) Khai phóng đường tự do cho ngôn luận và hành động của quốc kháng Nhật. Như vậy thì bề trong tự nhiên an ổn, dưới chính phủ Quốc dân thống suất 2000.000 thường bị quáo, hệ lệnh toàn quốc động viên, nỗ lực làm một học «dân tộc giải phóng» chiến tranh, thì Tưởng là đại anh hùng dân tộc Trung hoa. Không thể, gây cuộc nội chiến, bỏ việc cứu quốc không nói đến, thì quốc dân không ai tin nhiệm.
- 2) Đối với phái Táp-nam. - Đối với việc xuất binh kháng Nhật, chúng tôi nhận rằng phái Tây nam đã nhận rõ con đường cứu vong một cách chân xác; mong lời một bước nữa, nhận rõ lập trường là độc thức thành phủ Trung ương kháng Nhật và đồng tâm hiệp lực cùng cứu quốc vong, chứ không phải có ý đứng vào địa vị đối lập

với Trung ương. Một điều cần nữa là công cuộc cứu quốc, đang gặp đại đa số nhân dân vào trong, nghĩa là giải phóng cho nhân dân được tự do ngôn luận và hành động về cuộc cứu quốc.

3) Đối với Tổng triết Nguyễn cùng tướng lãnh Hoa bắc. - Trông rằng không ngần trở và đàn áp nhân dân về việc kháng Nhật, đưa 1000 có cái quang vinh trên lịch sử về trận kháng chiến ở Mỹ phong, Song nếu ngạo trở nhân dân kháng Nhật thì không ai lượng, mà quang vinh trước sẽ tiêu mất.

4) Đối với Trung quốc dân đảng. - Lịch sử cách mạng của dân đảng. (Xem tiếp trang 4 tiếp)

Vườn rẫy ở Saint-Claud có cuộc bình tình lớn, hỗ trợ cho sự hòa bình. Hơn 400.000 người dự. Ảnh trên chụp ông Léon BLOM, Thủ tướng nước Pháp, đương diễn thuyết.

OUVERTURE: 1er Septembre 1936

Institution

THUẬN-HÓA

COMPLÈTEMENT RÉORGANISÉE

AVEC LES CYCLES PRIMAIRE ET PRIMAIRE SUPÉRIEUR

N° 17-19-21-23-25, Rue DAYOT, en face du Stade Olympique (dây 12 gian)

Comité d'Administration: TÔN-QUANG-PHIẾT
HOÀNG-TÁNG
TRẦN-VŨ-DUÂN

Personnel dirigeant et personnel enseignant complètement nouveaux

TRẦN-DINH-DẪM   TRẦN-VĂN-CÁC   TÔN-QUANG-PHIẾT
HOÀNG-TÁNG   BÙI-ÁI   ĐÀO-DUY-ANH
NG-ĐOÀN-THAM   PHẠM-ĐẠM   LÊ-TRUNG-BẬT

Deux institutrices s'occuperont des classes enfantines — une bonne discipline — un laboratoire et une bibliothèque bien garnis

Demands d'admissions reçues à la Direction
N° 17, Rue DAYOT - RUE à partir du 15 Août

LUẬN ĐÀN

Tình cảnh các giáo sư ở Trung-kỳ

Nhân đọc bài: «chuyện đi khám ban tu nghiệp sư phạm ở Thanh-hóa» số 934, cùng bài: «các hào lý và phụ huynh xin phép chức cho một thầy giáo» ở số 941, mà tôi sinh ra một mối cảm xúc vô hạn. Cũng vì quá cảm mà tôi mới viết bài này:

Ái tự phụ mình là thực giả chức cũng thừa nhận rằng trong giáo giới hàng thầy có công nhất với bọn trẻ và bị bọn đại nhân là bọn giáo sư; bình tâm mà nói thì trong bọn giáo sư có người mới đầu yếu lược, có người mới đầu tiến học hoặc là nghiệp ở ban sư phạm, hay tam tứ niên cao tiểu và có bằng thành chung như các ngài đốc, hiền, giáo, huấn.

Đọc đến đây chắc trong độc giả có người sẽ nói: «sống lâu được hưởng lão làng» chứ gì. Nhưng không đâu, có được thế là về phần ai kia, chứ chức giáo sư đầu óc đối mới tuổi ra làm giáo sư với số tiền học 53, 10\$ mỗi tháng, cho đến lúc đầu học bậc phổ cũng vào còn 8\$ 10\$ mà học chẳng có ăn thêm chỉ được một vài đồng là cùng.

Viết đến đây tôi không khỏi nhớ tới có hai người bà con đường làm giáo sư đã trải 13 năm mà lúc mới ra ăn công mỗi tháng là 10\$ mà hiện nay là 10\$50. Tôi lại còn nhớ có một người bạn đi ra dạy hơn 9 năm trời với số tiền mới ra là 10\$, mà bây giờ chỉ còn có 9\$. Đó là món tiền công quá hậu của họ.

Trái lại, sự dạy dỗ của họ nào phải dễ dàng gì đâu, mà có phần vất vả hơn các trợ giáo, tư học. Như một người giáo sư đến dạy một trường thì có nhiều khi dạy ba bốn lớp, nào là hạng mới học a, b, c, hạng biết đọc, biết viết, hạng sắp đi thi yếu lược. Vẫn biết về trường

NÔNG DÂN Ở THÔN QUÊ TRUNG-KỲ

Bản báo được bài này của một độc giả trong thôn quê gửi lại, tôi là thiết thực, đáng và người dân như dưới; gọi là góp một ý kiến.

Gần đây đọc một ít báo quốc văn ta, thấy ai nấy nao nức, trơơ thì bán chức quan Toàn quyền mới, ước mong ông này, nguyện vọng ông kia, kể đó lại thấy ông lý kều xán, thấy ông giục thuế, phủ huyện sức trích lục đạc điền, ruộng biển mua muối thì mấy người Thương chánh bắt hỏi, lên ruộng đến cả thì mấy bác Kiểm lâm bám dọa; trường vài hàng thuốc lá mà khai báo đủ điều, bưng rỏ rau đi chợ là bác thu thuế chợ không tha, cho đến mua cau, bán chè, lò rèn, thợ mộc cũng phải nộp ba lạng... Đó là chưa kể góc ruộng cạnh vườn, rúi bị ai nhét thuốc phiện, rượu lậu vào mà vu cáo, thì tan nhà nát cửa, hoặc bị tù tội chưa biết khi nào!

Tình trạng đời sống chúng tôi như thế, cái mong bởi phần đám phụ cũng trừ mỗi những lạm của kẻ thừa hành mà chúng tôi bị tiếp xúc hằng ngày, thế nào cho của làm ra được ăn, khỏi bị ai bóc lột, con đến tuổi có chỗ học, vật sản làm ra có đường tiêu lưu, may con ma «đôi» cũng con ma «đôi» khỏi ám ảnh, là phúc lắm rồi, có đâu có cái hi vọng được như bình dân xã vẫn mình mà các ngài khuyên dạy?

Tuy vậy, các ngài có lòng gọi đến cái tên «bình dân» chúng tôi, chúng tôi được thờ một phần là chúng tôi đối ơn một phần, chờ trên vai dân chúng tôi hiện nay ở Trung-kỳ năm dưới 2 chính phủ, phần gánh vác của dân chúng tôi đã đến ngày quá sức chịu nặng, sẽ không khỏi có ngày năm lý mà dưng giậy không nổi.

Xin các ngài hiền chủ cần thiết hơn là nói chuyện phần đầu xa xăm. *Tiền-Nông*

ngoài lũy tre góc làng kia!

Hoàn cảnh sanh hoạt của chúng tôi, tưởng các ngài đã biết thừa, quanh năm vất vả chỉ ăn nhờ vào miếng đất vài vườn, mang ngày làm không đủ nạp thuế, buộc phải bán sức nuôi miệng. Ngày thường chúng tôi chỉ thấy ông lý kều xán, thấy ông giục thuế, phủ huyện sức trích lục đạc điền, ruộng biển mua muối thì mấy người Thương chánh bắt hỏi, lên ruộng đến cả thì mấy bác Kiểm lâm bám dọa; trường vài hàng thuốc lá mà khai báo đủ điều, bưng rỏ rau đi chợ là bác thu thuế chợ không tha, cho đến mua cau, bán chè, lò rèn, thợ mộc cũng phải nộp ba lạng... Đó là chưa kể góc ruộng cạnh vườn, rúi bị ai nhét thuốc phiện, rượu lậu vào mà vu cáo, thì tan nhà nát cửa, hoặc bị tù tội chưa biết khi nào!

Tình trạng đời sống chúng tôi như thế, cái mong bởi phần đám phụ cũng trừ mỗi những lạm của kẻ thừa hành mà chúng tôi bị tiếp xúc hằng ngày, thế nào cho của làm ra được ăn, khỏi bị ai bóc lột, con đến tuổi có chỗ học, vật sản làm ra có đường tiêu lưu, may con ma «đôi» cũng con ma «đôi» khỏi ám ảnh, là phúc lắm rồi, có đâu có cái hi vọng được như bình dân xã vẫn mình mà các ngài khuyên dạy?

Tuy vậy, các ngài có lòng gọi đến cái tên «bình dân» chúng tôi, chúng tôi được thờ một phần là chúng tôi đối ơn một phần, chờ trên vai dân chúng tôi hiện nay ở Trung-kỳ năm dưới 2 chính phủ, phần gánh vác của dân chúng tôi đã đến ngày quá sức chịu nặng, sẽ không khỏi có ngày năm lý mà dưng giậy không nổi.

Xin các ngài hiền chủ cần thiết hơn là nói chuyện phần đầu xa xăm. *Tiền-Nông*

Lời kêu của hạng thi sinh lỡ thời

Bản báo tiếp được bài dưới đây của một người thi sinh ở Quảng Ngãi kêu than về cái «cas» lỡ thời. Tôi là thiết thực. Hạng thi sinh này tưởng không phải một tỉnh Quảng Ngãi, có lẽ ở Trung Kỳ tỉnh nào cũng có, mong chính phủ xét lại chế độ này. *L. T. S.*

Chúng tôi hạng thi sinh cũ, ở Quảng-ngãi chịu ép mười mấy năm nay, cũng muốn chịu luôn vài mươi năm nữa cho qua đời; song mỗi khi xâu kêu thuế thuế, không lẽ bỏ tay, phải đem số oan khổ bất lý, mong chính phủ gỡ mối bất bình cho.

Năm Khải-Định thứ 1 (1916), học giới cái cách, vắng lệnh thông sức chuẩn tri: học trò cần phải có bằng Tuyền-sinh, sau mới được hạch khóa thi v. v.

Chúng tôi tuân theo thực kỷ, trong mấy năm hạch đậu 3 bằng cấp kỷ. Chương trình hạch-Khoa, Thi rất là nghiêm ngặt:

Đề mục: — do Bộ Học ra gửi về, chữ nho, chữ tây, chữ quốc ngữ và toán pháp gồm đủ.

Quan chấm trường: — Bộ chọn các viên giáo chức các tỉnh tới chấm. Tỉnh Quảng-ngãi có quan Hai làm giám khảo và tham dự một môn trong các môn khảo vấn.

Quyền đặng: — Đề về Bộ duyệt lại, Bộ y, tư về sẽ cấp bằng.

Bằng cấp: — Tuyền, khóa thi hội đồng Tòa, tỉnh và quan Đốc học cấp. Thi sinh thi quan chủ tỉnh cấp. Trong bằng kỷ có câu:

本領事館奉 貴省 督憲 文 委 任 考 試 生 中 均 由 貴 省 培 訓 文 憑 方 得 准 考。又 於 年 限 內 應 試 免 其 再 考。v. v.

Vì chương trình có nghiêm hơn trước, nên toàn tỉnh đậu thi sinh có 80 người, đậu khóa sinh có 30 người. (Trước kia tỉnh chúng tôi mỗi lần hạch, phải lấy đậu trước năm Duy-Tân 450 người, sau năm Duy-Tân 250 người, mà mấy năm kỷ chỉ đậu được số kỷ).

Chúng tôi lãnh bằng Thi-sinh thì được một khoa mẫu-ngộ tại trường Thừa, rồi cái thang học «nửa cũ nửa mới» kỷ, nhà nước lại triệt bỏ; vài năm sau có nghị định đổi Tuyền sinh ra Tiểu học yếu lược, nối lên con đường primaire, mà cái đường Tuyền, Khóa, Thi sinh bị bỏ xó.

Lập ra rồi bỏ đi, quyền ở nhà nước, nhưng chúng tôi hết nghĩ đi, phải về nhà ôm những bằng kia ngời thối!

Hội chợ Hanoi

Hội chợ Hanoi năm nay sẽ mở vào ngày 28 Novembre, đến 13 Decembre thì bế mạc.

Năm nay về giá cho thuê gian hàng có sụt bởi đi 10%. Hội chợ cũng ở chỗ cũ, nơi Đại-lộ Gambetta, gần nhà ga.

Hội chợ Hanoi năm nay nhờ đường xe lửa nối thông hành, chắc khác mọi năm nhiều.

MỘT HỘP

THIỆT

THUỐC HƯƠN VALDA

dùng trong lý, ngâm phải lâu

thì đủ ngàn ngừa

Khởi đau óc giọng, Khởi đau

phổi và đủ trừ các bệnh

NHỮNG LẠ

Sở mũi, nghẹt mũi, phong

hàng, ngoại cảm, ho, đau

nhật nổi sấm, vẩn, vẩn

MÀ NHƯ LÀ PHẢI ĐOI CHO ĐƯỢC

THIỆT THUỐC HƯƠN

- VALDA -

hàng đứng trong hộp mà thôi,

trên nắp hộp nhớ phải có

chữ hiệu

- VALDA -

mới thiết phải

Từ kỷ đến nay, nhà nước đã y đến hạng lãn học lỡ hội, như: định vị thứ cho hạng yếu lược và pri-maire, cũng định quyền hạn cho hạng primaire, nào được đung cử, được bỏ thăm (1) ... và được chừa trừ tư lịch, được thi làm tá dịch v. v. Còn hạng Thi-sinh lỡ thời như chúng tôi, phải lo năm đến sách ồm 3 cái bằng cấp của Toà Tỉnh về nhà mà xâu đi, thuế nạp, so với người dân vô học chẳng khác chút nào; so với hạng primaire lại kém thua; cấu công bình rõ ra thiên lệch.

Vậy xin Chính phủ xét lại, cho một số sĩ phu lỡ hội, khởi than tiếng bất bình. Mong thay!

Thay mặt cho hạng Thi, Khóa, Tuyền-sinh
Ph. Đ. L. (Quảng-ngãi)

1) Trong lý mới: Thi, Khóa sinh có được quyền bầu cử

CẦN THÊM... ĐẠI-LÝ?

Chê «AN-LỢI» ra được 6 tháng nay, xét về số chữ tạo với số tiền thu làm cho bản hiện càng thêm háng háng bội phần; vì sao!
Ngon, Nhàn nước, Giã rí
«Trăm nghe không bằng một thấy», vì vậy bản hiện không muốn lãn lãn nhàn, quý khách cho mua đúng thể một gói sẽ biết. Giá bán hết sức rẻ (gói 20mg: 0,00 - gói 10mg: 0,00). Mua buôn, đại lý, hoa hồng hậu; thể lệ sẽ.
Cần thêm đại lý khắp nơi. Ai muốn làm, viết thư về:
TRƯƠNG-NHƯỢNG
«AN-LỢI»
(ANAM) TAM KỶ

VIN TRITONIC MIXTURE TRITONIC PILULES TRITONIC

Ba thứ thuốc bổ rất quý dùng để trị bệnh thiếu huyết, mệt nhọc, ăn không tiêu, đau cúm, đau sỏi rét mới khỏi, đàn bà ở - cử dấy, vẩn vẩn...

Thích dùng rượu thì dùng VIN TRITONIC 1 lít 2\$50
Thích dùng nước thì dùng MIXTURE TRITONIC 1 chai 0\$80
Thích dùng hoàn thì dùng PILULES TRITONIC 1 chai 0\$80

PHARMACIE PHẠM-DOÁN-ĐIỂM TOURANE

Bàn Đố Cách-Trị

Ái cũng biết môn học cách trị cần nhất là phải có bản đồ để khảo sát mới hiểu rõ được, nên các trường, học môn gì có bản đồ về môn kỷ.

Hiện Mai LINH 60-62, Paul Doumer Hanoi, mới in hành ít bản đồ treo ở các trường nguyên giá chỉ Phép mà dịch ra quốc ngữ, ai trông cũng hiểu được.
Đó in rất đẹp mà giá rẻ, mỗi học từ 0\$05 đến 0\$30. (Lời giới thiệu của Báo Tiếng-Dân)

ĐÃ IN XONG:
Homon (4 thể) - Animaux (19 thể) - Végétaux (3 thể) - Termes géographiques (2 thể) - Le désertisme du riz.
Tất cả hơn 50 tờ chia 1 m 10 Series khác nhau.
In đẹp và màu vào giấy 161. Giá từ 0\$05 đến 0\$30.
Kích thước 30x60 đến 50x60.

BÁN BUÔN BÁN LẺ:
Mai-Linh 60-62 Av. Paul Doumer (Hanoi)
Mai-Linh 9 7, Rue du Vieux Marché (Hanoi)
và ở đại lý Mai-Linh khắp Ta-bộ.

CATALOGUE DÉTAILLÉ:
Gửi thư về lấy catalogue détaillé bằng thư.

Thuốc nào trị bệnh ho hay hơn hết, hiệu nghiệm hơn hết

THUỐC BỔ-PHẾ THÁNH-DƯỢC

Ho gió, đàm, siêng v. v. dùng vào thủy thuyên giảm cấp kỷ

Tại nhà thuốc Đại-Quang, 27, Bd. Tổng-Đốc-Phượng CHOLON. Có để cho mọi người thí-nghiệm khỏi phải trả tiền.

Có mua uống xin nhìn kỹ nhãn con Bướm-Bướm.

CÁC MÓN THUỐC ĐẠI-BỔ VÔ-VĂN-VÂN BẢ NỔI TIẾNG HAY

THUỐC BỔ CON NIT. — Nguyên bệnh con nit bởi nơi tỷ-vi yếu. Tỷ-vi yếu, ăn không tiêu, cam-tiệt, thực-tiệt, bụng lớn nổi gân xanh, nước da vàng, dễ mờ-hạt đầu, bụng và trán hăm hăm hoai, còn da bọc xương, ít ăn ít ngủ, uống thuốc NHI-KHOA BẢ-BỔ-HOÀN mỗi hộp 0\$50, uống 10 ngày, thì kiện tỷ mạnh vị và giải hết các chứng bệnh.

THUỐC BỔ ĐÀN ÔNG. — Người trai trẻ thường hay bị đau thận, mộng-tĩnh, di-tĩnh và hoạt-tĩnh xin xem rõ ở trang 2 báo Tràng An số nào cũng có nói rõ về bệnh ấy và cách điều trị bằng thuốc TAM-TINH HẢI-CẦU-BỔ-THẬN và CỐ-TINH NHUẬN-TRƯỜNG. Còn như người lao làm lao lực, muốn uống thuốc bổ cho mạnh khỏe, bổ tim, bổ thận, bổ óc, thần thể dưng mập mạp, nên uống SÂM-NHUNG DƯƠNG-TÂN BỔ-THẬN, mỗi hộp 5 hoàn 1\$00. Các bệnh đến hết, gương mặt trở nên tươi tốt.

THUỐC BỔ ĐÀN BÀ. — Đàn bà lấy kinh-huyết làm cốt. Kinh-huyết không đều sinh ra nhiều chứng không kể xiết. Vậy các bà cáo có nếu nghe trong mình không dưng khỏe, có bệnh này cũng hiểu sanh ra bệnh khác nên uống thuốc SÔNG-LIỆU ĐIỀU-KINH BẠCH-ĐẠI-HOÀN, mỗi hộp 5 hoàn 0\$30. Thuốc này bổ huyết điều kinh và trừ huyết trắng. Huyết dưng sung túc, kinh kỳ đều thì thân thể trở nên trắng-cường, con người dưng khỏe mạnh.

THUỐC BỔ ÔNG BÀ GIÀ. — Người già yếu tuổi cao, tóc lốm, khí huyết suy kém, tỷ-vi hư nhược, ít ăn, trong mình nhẹ mệt, tay chân nhức mỏi, hãy uống thuốc ĐIỀN-LINH TỬ-THO-HOÀN, hộp lớn 5 hoàn 1\$50. Hộp nhỏ 2 hoàn 0\$80 thì các bệnh đến hết, sức lực dưng thêm sống lâu thêm tuổi. Thuốc này là thuốc đại-bổ giá trị hơn các thứ thuốc bổ khác.

Các chi cuộc nhà thuốc **VÔ-VĂN-VÂN** Thủ-dầu-một — Nam-Kỳ

SAIGON   QUINHƠN   HUẾ   HANOI   TOURANE   HAIPHONG
223, Rue d'Espagne   Avenue Gia-Long   37, Rue Paul Bert   36, Rue de Coton   Avenue de Musée   103, Bd Bonnal

Mây bài toán

1) Tàu bay thả trái phá ban ngày bay một giờ 260 km. Ban đêm bay 240 km. Tính thả phải mất mấy giờ bay từ Wrocław đến Prague; từ Mainz đến Strasbourg; từ Cologne đến Metz?

Trường dạy người làm trình thám ở Anh

Trong số T. D. ra ngày thứ năm tuần rồi, ông K. Q. có bản vẽ việc người Nhật đưa bọn gián điệp khắp nước Tàu một cách gọn ghẽ; lại có nói tới cách họ luyện tập bọn gián điệp, tức là bọn trình thám.

phần, hay là thông tin công cộng của. Thông tin theo lối đặc biệt. Vì dụ một thành lũy thế kia, muốn truyền cho nhau biết cầu vì thế nào, những đêm trong yên tĩnh...

Tình cảnh các giáo sư ở Trung-ky

Xem vậy một mình mà phải dạy nhiều lớp thì tài nào mà dạy cho chán được, dầu cho những nhà đại học sư phạm Ba-Lê cũng phải chịu thôi.

BÀI THUỐC KINH NGHIỆM CHỮA CHÓ ĐẠI CẢN

Bệnh chó đại cản giết biết bao nhiêu người, nhất là dân quê cách nhà thương xa. Có hai thuốc dưới đây, kỳ giã đã thấy mấy người dùng mà có hiệu nghiệm, xin biểu cho bà con.

Chuyện chủ ruộng đánh chết tá điền

Về việc đánh người chết dưới tay, báo cáo đã đăng trước đây, (số 671, ngày 13-3-36). Nay tiếp được bài của người dân quê (vợ người can tội đánh người) hay là về dân số, đáng chú ý, cũng cho nhà đương cục xét.

Số dân ở Saigon và Chợ-lớn

Theo báo Thống kê ngày 1 Juillet 1936 ở Saigon - Chợ-lớn có 255 781 người dân: 158.337 người Anam...

Dân Trung-hoa

Trong số người Trung-hoa; ở Chợ-lớn 66.000 người. Ở Saigon gần 20.000. Thế là dân Trung-hoa ở Saigon chiếm hơn một phần năm dân Anam.

Dân ngoại quốc

Trong số người ngoại quốc ở Saigon có: 23 người Nhật; 24 người Anh; 5 người Mỹ; 5 người Phi-lip-pin; 157 người ở các nước khác.

LỜI KÊU CỦA TÁ-DỊCH Ở TỈNH QUẢNG - TRỊ

Gia-tram! hai chữ gia-tram là cơ quan tiêu biểu cho cuộc giao thông của dân quê và đã có phương diện: chính trị, văn học, kinh tế, thương mại và kỹ nghệ v.v.

ĐƠN THUỐC

1) Răng hoặc xương đau cọt (hở). 2) Cá nóc (núc) (thịt chớ vỏ sù ai, có nhựa, đáng để nhuộm vải). 3) Hội cải.

CÁCH DÙNG

Lấy độ lượng bát (có nơi gọi là dọi, chén) bột cải, sao vàng, đổ xuống đất, để nguội rồi cho vào nồi nước sôi độ một bát nước.

Ông ta làm chúa trên một hòn núi, vì thế nên có tên như thế. Trên núi ấy có những khoảng vườn rất đẹp do Hải-xen-băng-xa-ba trồng cây cảnh; và, trong những khoảng vườn ấy, có những nhà rời rạc nhau.

BÁ = TƯỞC MÔNG = THẾ = TÔN (LE COMTE DE MONTE-CRISTO) PHÁP - QUỐC LỊCH - SỬ TIỂU - THUYẾT Tác - giả: Alexandre Dumas

Ông thích như thế theo lối người Pháp, hay theo lối người Tuyết-ky? đậm hay lợt? lợt hay đậm? tùy ý, vì có đủ thứ cả.

Ông thích như thế theo lối người Pháp, hay theo lối người Tuyết-ky? đậm hay lợt? lợt hay đậm? tùy ý, vì có đủ thứ cả.

Chàng thấy cả ba pho tượng kỳ đều yêu một người, mà người ấy là chàng. Chàng thấy chúng nó đi lại giống chàng, bản áo trắng, dề chun tròn, cổ trắng, thắt lưng...

